

Методичні рекомендації

Квітковий килим

Якуша Наталія Михайлівна,
керівник гуртка-методист,
керівник гуртка «Флористика»;
Вороніна Ольга Олександрівна,
методист,
керівник студії образотворчого
мистецтва «Колорит»

ЗМІСТ

Вступ

I. Історія виникнення квіткових килимів. Квітковий килим як вид ландшафтного дизайну

II. Класифікація рослин для квіткових килимів:

- а) за тривалістю життя;
- б) за умовами вирощування;
- в) за декоративністю;
- г) за способами;
- г) за умовами використання;

III. Створення квіткового килиму:

- а) розробка плану;
- б) підготовка ґрунту;
- в) перенесення плану в натуру;
- г) посадка рослин;

IV. Догляд за квітковим килимом

V. Висновки

Бібліографія

Додатки

Основними завданнями методичної рекомендації є формування у вихованців таких компетентностей:

-пізнавальної: дізнатись про історію виникнення квіткових килимів, визначити поняття «квітковий килим», розширити і поглибити знання вихованців гуртка щодо проектування «квіткових килимів» та класифікацію рослин для килимів;

-практичної: розвинути вміння догляду за квітковими килимами;

-творчої: розвивати творчі здібності, логічне мислення, естетичні смаки, вміння виробляти власну точку зору на бачення дизайнерського смаку в ландшафті;

-соціальної: вдосконалити трудове, естетичне й екологічне виховання.

Вступ

Актуальність теми: квіти є невід'ємним елементом саду, вони його не тільки прикрашають, але й виконують ряд інших корисних функцій. У поєднанні із камінням, водою, травами, скульптурою, газонами можна створити цілі комплекси квіткових композицій. Правильне використання квіткових рослин дає великі можливості, наприклад, можна гармонізувати ландшафти, підбирати такі поєднання, які будуть надавати благотворний вплив на людей, на настрій. Дані ефекти досягаються використанням різних технік.

Завдання:

- Простежити історію виникнення квіткових килимів та дати визначення поняттю «квітковий килим»
- Описати та проаналізувати можливості проектування квіткових килимів
- Показати етапи проектування квіткового килиму та догляд за ним
- Створити проект килиму на території ДЕНЦ «Камелія»
- Проілюструвати етапи роботи над створенням квіткового килиму графічними додатками

Квітник - дуже потужний прийом виділення якої-небудь ділянки місцевості, що дозволяє організувати спільний план саду та позначити головні його моменти.

Сьогодні квітами прикрашають подвір'я, сквери, парки, алеї, стадіони, ділові центри, розв'язки автомобільних доріг. Квітники формуються з квітів, трав, каменів, піску, всіляких плит та інших декоративних прикрас.

У залежності від декоративного використання розрізняють такі види клумб: килимові та квіткові. Перші складаються з низькорослих квітів (або декоративно-листяних кущів) та покривають ґрунт густою «шапкою», а інші - переважно з великих красивоквітучих квітів.

Квіткові килими набули особливого попиту в сьогоденні, тому є досить актуальними для використання в різних ландшафтних композиціях. Вони дуже популярні у шанувальників карликових рослин, які люблять і, що особливо

важливо, вміють з ними працювати. Розмістити низькорослі рослини так, щоб їх квіти утворювали орнамент або візерунок - це дуже кропітка робота. Необхідно знати і дотримуватися послідовності висадки. Тільки тоді квітучий ансамбль зможе проявити себе у всій красі.

Висвітлений матеріал містить в собі декілька складових, які чітко визначають: історію виникнення, класифікацію рослин для квіткового килиму, облаштування і догляд за килимами. У методичних рекомендаціях описані етапи створення килима, його зміни, розростання, ущільнення.

Рекомендовано педагогам позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного спрямування, учителям природничих дисциплін загальноосвітніх шкіл, студентам природничих факультетів вищих навчальних закладів.

I. Історія виникнення квіткових килимів. Квітковий килим як вид ландшафтного дизайну

Квіткові килими. Що це таке і як вони з'явилися? На це запитання спробуємо відповісти у даній методичній розробці, адже насамперед важливим є розуміння історичних мотивів виникнення квіткових килимів.

«Килимові» клумби - це найнижчі з клумб! Але виглядають вони дуже вражаюче. Килимова клумба та, на якій ростуть ґрунтопокривні рослини, що цвітуть тривалий час. Жоржини, флокси, цинія, айстри, сальвії, чорнобривці, бегонія, агератум, алісум. Вони висаджуються в форму з чіткими краями — коло, квадрат, ромб.

Варто відзначити, що ідея створення квіткових полотен з'являлася ще у XVIII столітті у італійців з міста Генсало, що знаходиться в 25 км від Риму. Кажуть, що одного разу знаменитий революціонер Джузеппе Гарібальді навіть відмовився ступати на подібний витвір, порахувавши його божественною річчю. Тим не менше, тільки бельгійським флористам вдалося перетворити килим на справжнє свято кольору і квітів, здивувавши весь світ (фото1,2).

А традиція викладати килим із живих квітів на центральній площі Бельгії в Брюсселі зародилася не так давно. Перша квіткова ковдра накрила Гранд-Плас в 1971 році, проте ця подія стала всього лише закономірною і

довгоочікуваною кульмінацією любові фландрійців до створення подібних «килимків» по всій країні. Наслідуючи бельгійців, килими стали «ткати» в Амстердамі, Парижі, Лондоні і Гамбурзі, але до барвистості і досконалості головного килима наблизитися так нікому і не вдалося.

Історія квіткового свята в Брюсселі охоплює кілька десятиліть. Його літопис свідчить, що перший квітковий килим був твором *Е. Стотеманса* — архітектора і пейзажиста, ландшафтного дизайнера. Ідея виявилася досить успішною, що автору довелося зробити ще один килим, потім ще один... Через деякий час Стаутеманс став справжнім експертом в сфері створення чудових квіткових килимів.

Цей майстер придумав і почав втілювати подібні квіткові композиції на початку п'ятдесятих років минулого століття. Але в той час ці роботи були досить простими і порівняно маленькими квітковими «доріжками», складені, головним чином, з бегоній і представлені на огляд публіки в різних містах – у Кноке, Сан-Ніколаса, в Ліллі.

Та все ж і дотепер ідея створення квіткових килимів знаходить місце у дизайні ландшафту. Тож, вагомий внесок зроблений в минулому видатними майстрами щодо проектування вражаючої і неймовірної краси, яка захоплює подих (фото 3,4,5).

II. Класифікація рослин для квіткових килимів

Квіти – один з основних матеріалів для декорування квіткових килимів. А завдяки різноманітності їх видів і сортів можна оформити будь-який квітник на ваш смак, незалежно від розмірів та екологічних характеристик. Але дуже важливо правильно підібрати квіти так, щоб агротехнічні вимоги обраних рослин не суперечили умовам місця вирощування. Також квітковий килим повинен ідеально доповнити ваш ландшафт та не порушувати основну ідею саду. Щоб в подальшому уникнути розчарувань, необхідно врахувати біологічні особливості обраних рослин: тривалість життя, час цвітіння, розміри, швидкість розростання, сумісність з іншими рослинами. І не забувайте

про осінній період. Під час добору рослин для вашого шедедру такі дані неодмінно знадобляться.

Тому, щоб ваш квітковий килим був ідеальним, розглянемо **класифікацію рослин**.

Деякі види рослин живуть один-два роки, а інші – багато років. Тому, **за тривалістю життя**, квіткові рослини можна поділити на три види:

• **однорічні (однорічники)** – тривалість «життя» – 1 рік, про те за цей час вони проходять повний цикл росту і цвітуть набагато довше, ніж багаторічники. Використання однорічників під час створення квіткових килимів – найшвидший спосіб озеленення будь-якої ділянки. Під час роботи, для гарного результату, важливо враховувати розмір та кольорову гаму таких рослин. Найпоширенішим є використання низькорослих однорічників для орнаментних квіткових композицій (додаток 1). Найбільш популярними є: агератум Хоустон, алісум приморський, бегонія вічноквітуча, декоративна капуста, різні види низькорослих петуній, чорнобривців, цинерарія, колеус гібридний та ін. (фото 6,7,8,9,10);

• **дворічні (дворічники)** – тривалість «життя» – 2 роки; не вибагливі, холодостійкі, період цвітіння коротший, ніж в однорічників. Клумби з такими квітами створюють, як правило, восени, а найкращий вигляд квітників матиме наступної весни. Для створення квіткових килимів використовують такі дворічні низькорослі рослини: фіалка триколірна, маргаритки, незабудки (фото 11,12,13);

• **багаторічні (багаторічники)** ростуть і цвітуть багато років на одному місці (фото 14,15). Завдяки їх різноманітності та можливості квітнути в різний час, вони є чудовим матеріалом для створення не лише квіткових килимів, а й альпійських гірок та квітників.

Під час створення квіткових килимів слід враховувати те, що різні види квітів інакше реагують на природні умови – світло, тепло, воду.

Тому, **за умовами вирощування**, квіткові рослини поділяють:

Світло:

- **світлолюбні** – найважливішим для них є достатнє освітлення, тому їх необхідно саджати лише у сонячних місцях, адже навіть мінімальна тінь може спричинити припинення цвітіння та видовження стебла.

Представники: незабудка, обрієта, гвоздика бородата, пеларгонія;

- **тіньовитривалі** – можуть нормально рости у напівтіні. Їй можна висадити і на сонячній місцевості, однак можлива втрата ними декоративності. Необхідним для збалансованого розвитку квітів і листової маси є розсіяне освітлення.

Представники: барвінок, маргаритки, сальвія, хоста, конвалія, анемона;

- **тіньолюбні** – чудово ростуть на затінених ділянках, проте їх небагато.

Серед них – папороть, барвінок, хоста.

Тепло:

- **теплолюбні** – для них необхідне тепло, тому майже всі рослини цього типу – рослини закритого ґрунту (вирощуємо розсаду у закритому приміщенні і лише потім висаджуємо у відкритий ґрунт). *До них належать:* чорнобривці, бальзамін, цинія, настурція, петунія, агератум, сальвія, вербена, гвоздика.
- **холодостійкі** – рослини відкритого ґрунту, на яких не впливає зниження температури повітря (насіння може проростати при 5-8°C).

Представники: айстри, ешольція, хризантеми, лобелія, лаватера та ін.

Вода:

- **вологолюбні** – такі рослини дуже гостро реагують на нестачу води.
Представники: бальзамін та мшанка;
- **посухостійкі** – найчисленніша група рослин, які можуть пристосовуватись до не надто тривалої та сильної посухи. *Представники:* чорнобривці, вербена, настурція, очиток, молодило та ін.

За декоративними ознаками рослини поділяють на **квітково-декоративні** (вирощують заради гарних квіток) та **декоративно-листяні** (декоративності додає листя). Більшість квіткових рослин належить до першої групи. Друга група менш декоративна. *До неї належать:* хоста, папороть, цинерарія, кохія.

Під час створення композицій важливо враховувати не лише умови вирощування рослин, а й **спосіб їх розмноження**.

За цим критерієм квіти поділяють на:

- **подушкові (грунтопокривні)** – низькорослі рослини із переважно сланкими стеблами. Вони швидко розростаються і рясно цвітуть, утворюючи квітковий килим. *Представники*: сукуленти,
- **кореневищні** – трав'янисті рослини, що мають видозмінені підземні стебла (кореневища). *Представники*: хоста, астильба, конвалія, лілейник та ін.;
- **цибулинні та бульбоцибулинні** – ця група об'єднує красиві види квітково-декоративних рослин, які вимагають особливої агротехніки вирощування. До них належать: тюльпани, нарциси, гіацинти, лілеї;
 - часто в окрему групу виділяють **рослини з дрібними цибулинами** (проліски, мускарі) та **бульбоцибулинами** (крокуси).

За способом використання квіткові рослини поділяють на:

- **грунтопокривні** – квітково-декоративні та декоративно-листяні рослини, що можуть активно захоплювати і утримувати нові площі. Зазвичай до них належать невибагливі низькорослі рослини висотою до 15-20 см. Вони швидко розростаються і повністю закривають ґрунт, пригнічуючи бур'ян; стійкі до захворювань і шкідників, а також зберігають декоративний вигляд впродовж всього вегетативного сезону, а деякі – впродовж усього року (фото 16,17);
- **бордюрні** – для створення бордюру можна використати як однорічники, так і багаторічники різноманітного забарвлення. Їх головна особливість – низькорослість.

Взагалі слово «бордюр» походить від французького «*bordure*», що означає «кромка, обрамлення». У ландшафтному дизайні для оформлення меж клумб, газонів та грядок використовують декоративні рослини. Живий бордюр також повторює контури доріжок і робить сад більш доглянутим (фото 18);

- **килимові** – низькорослі квітково-декоративні рослини із яких, зазвичай, створюють партерні панно та квіткові килими. Класичними рослинами такого типу є бегонія та різні види очитку, що створюють цілісний килим (фото 19,20);
- **контейнерні** – коренева система цих рослин добре пристосована до росту у невеликих ємкостях. До них належать: петунії, пеларгонії, чорнобривці та ін. (фото 21);
- **виткі** – трав'янисті повзучі ліани, які використовують для декорування пергол, терас та ін. До них належать: плетисті троянди, іпомея, клематиси, виноград декоративний та ін. (фото 22,23,24,25).

Після всебічного огляду класифікацій рослин ми переходимо, безпосередньо, до створення нашої клумби.

Отже, **клумба** – це різновид квітника. Рослини в ній висаджують так, щоб вони утворювали малюнки або орнаменти. Клумби, переважно, створюють із багаторічних рослин у формі геометричної фігури: квадрата, ромба, прямокутника, овалу, кола.

Клумби є декількох видів:

- килимова (фото 26);
- регулярна (фото 27);
- нерегулярна (фото 28);
- моноклумба (фото 29).

III. Створення квіткового килиму

Ландшафтний сад Дитячого естетико-натуралістичного центру «Камелія» поєднує різні сади: «Сад багаторічних рослин», «Сад хвойних рослин», «Сад лікарських рослин», «Український квітник», «Сад дитячих фантазій», «Ірисовий сад», «Дидактична грядка», «Сад запахів» (фото 30,31,32,33,34,35).

Ці композиції були створені з використанням різних ландшафтних прийомів та технік. Була задіяна майже уся територія нашого закладу. Але залишилась сонячна ділянка відкритого простору, яку можна було розглянути всебічно. Тому ми вирішили створити на ній килимову клумбу або, як ми її

називаємо, «квітковий килим». Назва «квітковий килим» говорить сама за себе. У цю композицію висаджують килимові, ґрунтопокривні рослин, які створюють складний орнамент. Такий квітник схожий на східний килим.

Будь-яка квітка, висаджена без чіткого планування, за принципом «аби було», навряд чи прикрасить ділянку. Рослини лише тоді зможуть повною мірою виявити свою красу і підкреслити загальний дизайн, якщо квітковий килим буде заздалегідь продуманим і грамотно організованим.

Тому першим кроком до створення нашого килима є ***розробка плану та вибір орнаменту.***

Отже, розробка плану. Із чого почати? Для проектування ландшафтному дизайнеру варто проаналізувати можливі варіанти щодо вибору орнаменту майбутнього «килимка», визначення ділянки для проектування, вибір посадкового матеріалу і для оздоблення.

Стосовно проектування квіткового килиму на території ДЕНЦ «Камелія», то це проходило декількома етапами. Спочатку на папері створили декілька ескізів майбутнього килимка (малюнок 1). Потім відібрали найбільш цікаві елементи ідей та доповнили їх в одну спільну. Це був перший етап, тобто ескізна пропозиція (малюнок 2,3,4).

Результатом цього етапу є зображення квіткового килиму на плані, яке наочно продемонструє наше бачення щодо розташування у просторі даного об'єкту ландшафту.

Основою ескізної пропозиції стала фотографія території та супутникове зображення місцевості. А також були проведені всі необхідні вимірювання і складений опорний план.

Маючи декілька ескізних варіантів, ми змогли уявити загальну картину нашого майбутнього «килимка». Іноді для такого проектування ще виконуються перспективні малюнки головних видів на композицію даного об'єкту.

Отже, були сформульовані головні ідеї дизайну квіткового килиму, які лягли в основу проекту. Після обговорення варіантів та внесення коректив, ми переходимо до наступного етапу.

Це – проектування.

Проект складається з таких обов'язкових частин:

1. Генеральний план. Це базове креслення, на якому відображені всі ландшафтні об'єкти квіткового килиму.

2. Дендроплан з асортиментною відомістю рослин – це план розташування рослин, їх видові та сортові належності.

3. Проектування елементів об'єкту – це робочий план, необхідний для визначення розмірів окремих деталей квіткового килиму, їх площі, величини та співвідношень, адже це є дуже важливим для наступних дій, коли об'єкт буде розміщений на певній території.

4. Креслення насаджень регламентує знаходження і розміщення рослин на території.

Наступний етап – виконання робіт.

Реалізація проекту – це тривалий і складний процес, що включає такі стадії як перенесення проекту на натуру, земельні роботи, підбір матеріалів, вибір рослин, посадкові роботи, встановлення бордюрів, створення основи захисною плівкою та кольоровою мармуровою крихтою. Всі вони потребують певної послідовності та чіткого взаємного та сезонного узгодження.

Щоб квітковий килим мав бездоганний вигляд необхідно приділити велику увагу плануванню ділянки та роботі по *підготовці ґрунту*. Ґрунт – це основа гарного стану і цвітіння рослин. Після того, як територія визначена, її треба звільнити від бур'янів і ретельно перекопати. Перекопування слід робити на 15-20 см в глибину. В цей період краще вносити добрива. Поверхня ґрунту засипається гноєм сантиметрів на п'ять, після чого її перекопують на 30-40 см. Обов'язковим етапом є планування та коткування території, використовуючи для цього спеціальний циліндричний каток.

Наступний етап створення квіткового килима – *перенесення плану на натуру*.

При розбивці на місцевості план-схема переноситься за допомогою масштабування і розмітки кілочками, шнурами (фото 36). Можна скористатися дротяними, картонними або фанерними шаблонами, які укладаються на землю і

обводяться. Складні фігури або квіткові орнаменти іноді дублюють з плану, користуючись масштабною квадратною сіткою.

За проектом орнаменту квіткового килиму треба виставити бордюрну стрічку, щоб між рослинами були встановлені чіткі границі (фото 37,38,39,40).

Переходимо, безпосередньо, до **посадки рослин**.

До моменту підготовки розсади треба точно визначитися з:

- колірною гамою килима;
- формою і розмірами;
- асортиментом рослин;
- зміною вигляду квіткового килима протягом сезону;
- щільністю посадки та розміщенням рослин.

Правильно посаджені рослини швидко приживаються, добре розвиваються і менше хворіють.

Для квіткового килима ДЕНЦ «Камелія», проаналізувавши класифікацію рослин, вирішили посадити ґрунтопокривні сукулентні рослини (слайд 3). Вони невимогливі до складу ґрунту, у різні пори року мають гарний вигляд (фото 41,42,43,44).

Підводячи підсумки, сформулюємо основні етапи проектування квіткового килиму на території ДЕНЦ «Камелія»:

1. Створення ескізної пропозиції.
2. Підготовка ділянки: визначення розмірів та вирівнювання ґрунту.
3. Нанесення малюнку
4. Встановлення бордюрної стрічки за проектом візерунка квіткового килиму.
5. Висаджування рослин.
6. Викладення на певних фрагментах візерунка цупкої плівки.
7. Декорування ділянок різнокольоровою мармуровою крихтою для створення гармонійного і чіткого контуру квіткового килиму.

IV. Догляд за квітковим килимом

Декоративні якості килимових клумб обумовлюються своєчасним і правильним доглядом. Недоглянуті килимки дуже швидко втрачають красу і привабливість. Зарослі бур'янами з напівзасохлими квітковими рослинами викликають смуток і засмучення.

Тому, важливим моментом є *догляд за квітковим килимом*.

Особливості догляду за ландшафтною композицією «Квітучий килим»:

- полив рослин;
- підживлення;
- обрізка та формування рослин;
- видалення бур'янів в період вегетації;
- прибирання листя восени.

Квіти є невід'ємним елементом саду, вони його не тільки прикрашають, але й виконують багато корисних функцій. У поєднанні із камінням, водою, травами, скульптурою, газонами можна створити цілі комплекси квіткових композицій. За допомогою квітників оформляють планувальні рішення в саду, облагороджують територію. А квітковими килимами дизайнери вражають допитливих відвідувачів саду.

V. Висновки

Тож, підсумовуючи все вище зазначене, варто відмітити, що у даній методичній рекомендації розкрита тема створення килимових клумб, описана історія їх виникнення, визначили поняття «квітковий килим», зазначена класифікація рослин для такого виду килимів, облаштування та догляд за квітковими килимами.

Продемонстроване поетапне створення проекту на території ДЕНЦ «Камелія» та ілюстративно доповнена робота графічними додатками.

У методичних рекомендаціях розкриті, зокрема такі питання: як можна створити проект квіткового килиму, облаштувати його, перенести план на натуру, підготувати ґрунт та рослини до висаджування, догляд за квітковими килимами.

Дана праця показує наскільки легко і доступно можна опанувати технологію створення квіткового килиму. Використовувати запропонований матеріал можна для створення проєктів озеленення дитячих центрів, навчальних закладів.

Квіткові килими – чудовий варіант рішення для багатьох ландшафтних композицій. Відкривається широка можливість подивитися по сучасному на давнє мистецтво, яким захоплювалися і яке вражало своєю геніальністю, масштабом, кольоровим поєднанням, способом створення і кількістю рослинного матеріалу.

У цілому, запропонований матеріал є гідним провідником до створення винахідливих проєктів ландшафту.

Отож, всі поставлені в методичній рекомендації завдання виконані, мета досягнута, а найважливіше кінцевий результат – створення ландшафтного килиму та описання цього тривалого процесу. А також можливість пропонувати вихованцям гуртка «Основи ландшафтного дизайну» проєктувати власні ідеї ландшафтних композицій, використовуючи новітні погляди на давно відомі речі. Адже мета будь-якого ландшафтного дизайнера – створити цей світ кращим, користуючись тим, що має найбільший резонанс в історії проєктування та вплинути на гармонійний настрій і комфортне перебування людини у середовищі ландшафтного дива!

Використані джерела

1. Маргайяк Г.І. Асортимент декоративних рослин для озеленення пришкільних територій. - Мн., 1972.
2. Багаторічні квіткові рослини. / Под ред. академіка АН БРСР Н.В. Смольського. - Мн., 1972.
3. Смольський Н.В., Маргайлік Г.І. Основні аспекти озеленення. // Рідна природа. - 1976.
4. Стойчев І.В. Паркове і ландшафтне мистецтво .- Софія, 1960.
1. <http://101dizain.com.ua/oformlenie-klumb-i-cvetnikov-foto/default.htm>
2. <http://ict-congress.com.ua/статі/3812-kilimovi-klumbi>
3. <http://olympica.com.ua/57557-landshaftnij-dizajn-kilimovi-klumbi.html>
4. <http://www.dubrova.if.ua/kvitkova-klumba/>
5. <http://www.dubrova.if.ua/kvitkova-klumba/>

ДОДАТКИ

Фото 1, 2

Фото 3,4,5

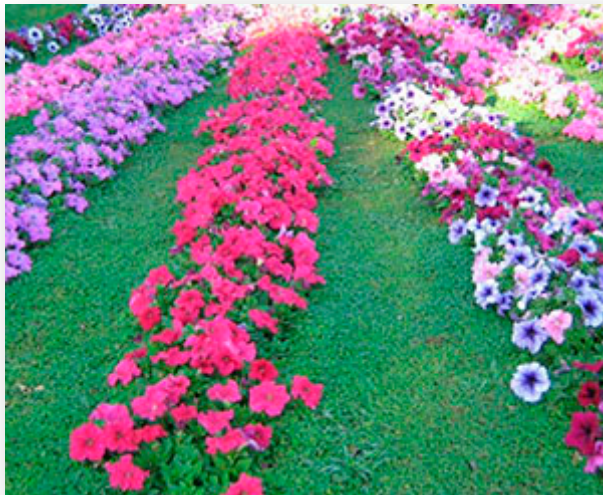

Фото 6,7,8,9,10

Φoto 11,12,13

Φoto 14,15

Φoto 16,17

Φoto 18

Φoto 19,20

Φoto 21

Φoto 22, 23, 24,25

Φοτο 26

Φοτο 27

Φοτο 28

Φοτο 29

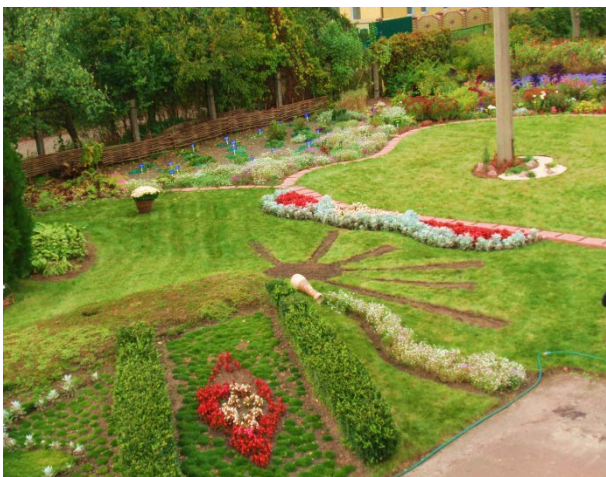

Фото 30,31,32,33,34,35

Малюнок 1
Ескіз-розробка.

Малюнок 2
Ескіз-планування рослин для килимка.

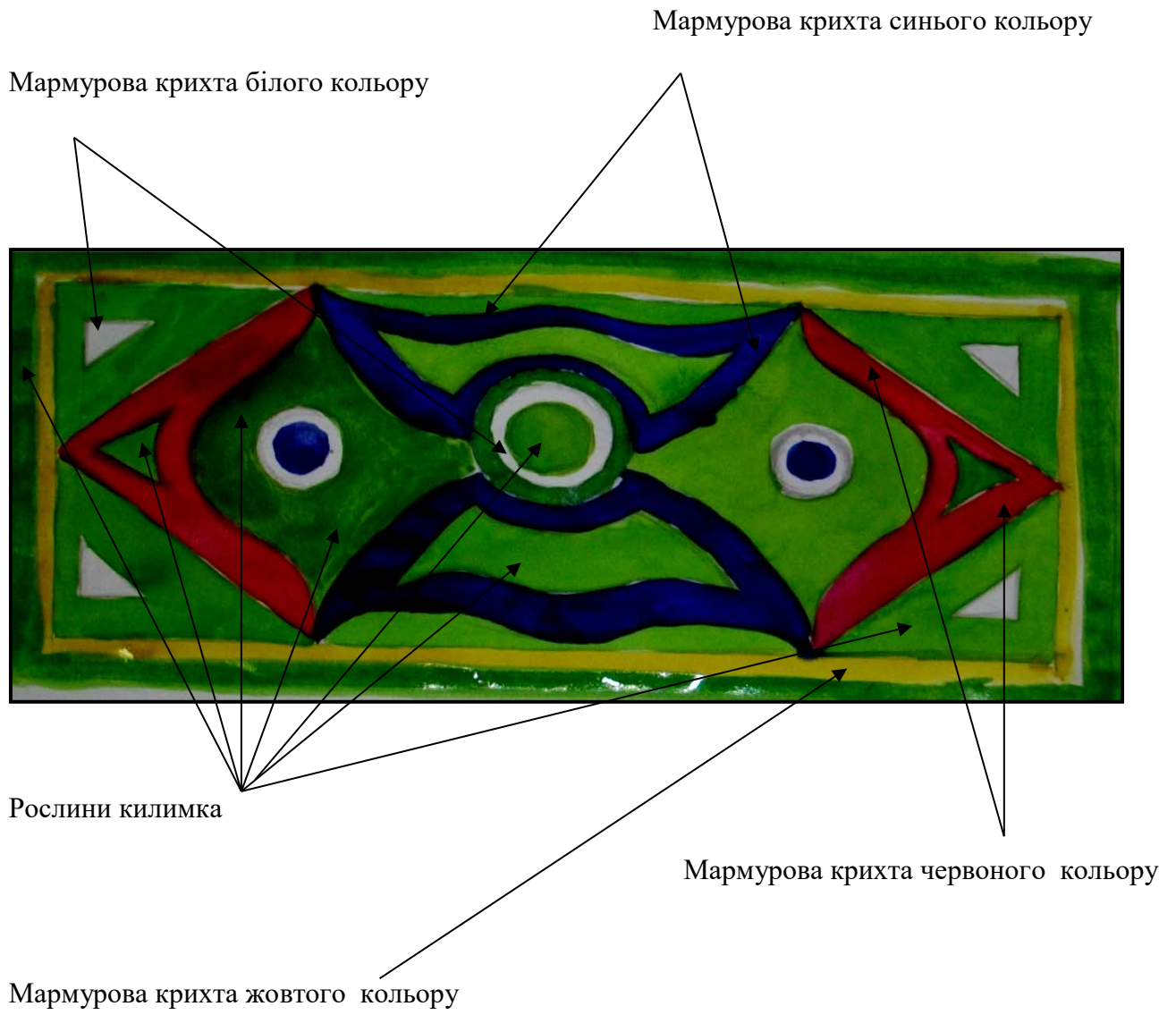

Малюнок 3
Ескіз-планування рослин для килимка.

Малюнок 4

План-схема квіткового килимка

Слайд 1

Фото 36

Слайд 2

Фото 37

Фото 38

Фото 39

Фото 40

Слайд 3

Фото 41

Втілений
проект
квіткового
килимка
(травень)

Фото 42

Літо

Фото 43. Осінньо-зимовий
період

Фото 44. Весна